

Bijlage b bij agendapunt 3.11/07DB20

transnationale
Universiteit Limburg (tUL) en
Katholieke Universiteit Leuven

Bachelor in de rechten

7 mei 2007

Toets Nieuwe Opleiding

(Voor)(ontwerp van) NVAO Toetsingsrapport

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Inleiding en verantwoording	7
	2.1 Inleiding en verantwoording	7
	2.2 Samenstelling commissie	7
	2.3 Werkwijze commissie	8
	2.4 Totstandkoming domeinspecifiek referentiekader	9
	2.5 Overwegingen NVAO omtrent werkwijze commissie	9
3	Beschrijving van de opleiding	11
4	Beoordeling per onderwerp en facet	12
	4.1 Doelstellingen opleiding	12
	4.2 Programma	13
	4.3 Inzet personeel	14
	4.4 Voorzieningen	15
	4.5 Interne kwaliteitszorg	16
	4.6 Continuïteit	17
5	Overzicht oordelen NVAO	18
6	Opmerkingen en bezwaren van instelling	19
	Bijlage 1 : Samenstelling commissie	20

1 Samenvattende conclusie

Bij brief van 19 maart 2007 is door de besturen¹ van de UHasselt, de transnationale Universiteit Limburg (tUL) en de KU Leuven bij de Nederlands - Vlaamse Accreditatieorganisatie een aanvraag 'Toets nieuwe opleidingen' voor de opleiding 'Bachelor in de rechten' (academisch gerichte bachelor) ingediend. De NVAO heeft deze aanvraag ontvangen op 20 maart 2007. De NVAO heeft de aanvraag ontvankelijk verklaard op 27 maart 2007.

De NVAO heeft voor de beoordeling van de aanvraag een commissie van deskundigen samengesteld. Op 5 april 2007 heeft de commissie een locatiebezoek gebracht aan de instelling. De beoordeling van de commissie is verricht aan de hand van het Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen (14 februari 2005). Op 3 mei heeft de commissie haar adviesrapport aan de NVAO bezorgd.

De samenvattende conclusie van dat advies luidt:

Het door de tUL en de KU Leuven, als aanvragers van de Toets nieuwe opleiding (Tno), aangeleverde aanvraagdossier voldoet aan de eisen die het 'Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen' ter zake stelt. Dat aanvraagdossier, vermeerderd met de informatie die de commissie t.g.v. van het locatiebezoek nog schriftelijk mocht ontvangen en de mondelinge toelichtingen die haar toen bij de verschillende gespreksronden werden verstrekt, heeft de commissie in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Kern in de presentatie van de **doelstellingen** en het **programma** van de voorgedragen Bachelor vormt de gedachte dat een bacheloropleiding in het Belgisch recht studenten niet alleen grondige kennis van en kritische reflectie op dat eigen nationale recht behoort bij te brengen, maar ook een gedegen algemene juridische vorming dient mee te geven waardoor zij - gelet ook op de eisen die de moderne (transnationale) rechtspraktijk aan juristen stelt - in staat zijn de ontwikkeling van het Europese recht te volgen, te begeleiden en te doorgronden.

Dit uitgangspunt van de aanvragende instellingen kan de commissie onderschrijven. De commissie is evenwel van mening dat het ambitieniveau dat de aanvragers aanvankelijk vooropstelden met betrekking tot de doelstellingen van de voorgedragen opleiding te hoog is gegrepen. Met name waar zij als uitdrukkelijk en stellig doel van de opleiding claimen dat 'aan de hand van moderne rechtsvergelijking grondige kennis wordt bijgebracht van de centrale begrippen, beginselen en regels van het Belgisch recht als *variantie* op een Europees *ius commune*, middels de studie van interacties tussen nationale rechtsstelsels onderling en tussen nationaal en supranationaal of internationaal recht', gaan zij naar het oordeel van de commissie verder dan zij feitelijk kunnen waarmaken. Als werk- en denkkader voor academisch onderzoek kan de voorstelling van 'Belgisch nationaal recht als variantie op een *ius commune europeanum*' wel aangewezen zijn, maar als *vertrekpunt* van een bacheloropleiding in de rechten vindt de commissie deze doelstelling moeilijker te realiseren. Voor de 'moderne' rechtsvergelijking [met zowel een horizontale als verticale dimensie] zoals de aanvragers die voorstaan, geldt in wezen hetzelfde. Als invalshoek voor

---

¹ De aanvraag was ondertekend door de rectores van de UHasselt, de KU Leuven en de tUL, en medeondertekend door de voorzitters van resp. de Raad van Bestuur van de KU Leuven en van de Colleges van Bestuur van de UM en de tUL.

een geïntegreerde studie van nationaal, supranationaal en internationaal recht, begrepen als resultanten van *'multilevel governance'*, is die methode voor gevorderde juristen (in een initiële master of in een manama) waarschijnlijk wel haalbaar, maar op het niveau van bachelor - en zeker over de hele linie van de opleiding - moet het ambitieniveau worden gematigd.

De commissie stelt wel vast dat de aanvragers realistischer zijn bij de beschrijving van het programma en van de opleidingsonderdelen daarvan (resp. pp. 35-37 van de aanvraag en bijlage 5). Daar is van een 'medebezien van het Belgisch recht vanuit Europees en rechtsvergelijkend perspectief' bij de verschillende vakken ook sprake, maar toch in een bescheidener aanzet, tot uitdrukking komend in woordkeuzes als 'waar illustratief en nuttig', 'waar zinvol' en 'indien mogelijk'.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat aan het eind van de gespreksronden van het locatiebezoek de tweeslachtigheid qua ambitieniveau, die aanvankelijk in het aanvraagdossier zat, is weggenomen door de programmaverantwoordelijken. De commissie kreeg een duidelijke bevestiging op de vraag van de commissie om stelling te willen nemen ten aanzien van de centrale doelstelling - te weten: de door de tUL en de KU Leuven voorgedragen Bachelor in de rechten heeft tot doel studenten grondige kennis en inzicht bij te brengen van het nationale Belgische recht en een gedegen algemene juridische vorming te geven, door middel van probleem- en opdrachtgestuurd onderwijs en vanuit het perspectief dat dit recht zich niet geïsoleerd laat bestuderen, maar dat dit dient te gebeuren in de context van processen van rechtsvorming waarbij enerzijds internationaal (i.h.b. Europees recht) en recht van andere nationale stelsels hun invloed hebben doen gelden en waarbij anderzijds ook het Belgische recht zijn invloed heeft gehad. Voor een goed begrip van het nationale Belgische recht zal - waar relevant en nuttig - aandacht worden besteed aan die internationale en buitenlandsrechtelijke dimensie. Deze aanpak zal geleidelijk aan meer contouren krijgen.

Hiermee is het ambitieniveau naar beneden toe bijgesteld en volgens de commissie ook in meer haalbare zin geherformuleerd. De centrale doelstelling van het programma, aldus vastgesteld, voldoet naar het oordeel van de commissie wel aan het bachelorniveau dat het Toetsingskader verlangt.

Ten aanzien van de overige facetten waaraan **doelstellingen** en **programma** ingevolge het Toetsingskader hebben te voldoen had de commissie geen bedenkingen of kritische kanttekeningen.

De eindkwalificaties zijn op bevredigende wijze domeinspecifiek ingevuld, na en in overleg met het werkveld.

Het didactisch concept is redelijk origineel met zowel een probleem- als opdracht gestuurde component en gecombineerd met daarop afgestemde onderwijsvormen en toetswijzen.

Ook het onderwerp **inzet van personeel** waardeert het panel over de hele linie als voldoende. De kwantiteit van het in te zetten personeel is toereikend om de opleiding te kunnen starten en te continueren. Een beoogde staf/studenten-ratio van 1:22,5 in de stabiele fase acht de commissie aanvaardbaar, al is de commissie van mening dat - gelet op de kleinschaligheid die het gecombineerde probleem- en opdrachtgestuurde onderwijs veronderstelt - een ratio van rond de 1: 20 zeer wenselijk is. De timing voor de werving van nog aan te trekken personeel en de training daarvan (alsook van het zittend academisch personeel) acht de commissie, uitgaande van september 2008 als startdatum, haalbaar. De commissie onderstreept dat een sterk kernteam van docenten een absolute vereiste is om het vooropgestelde programma met de gewenste kwaliteit te kunnen realiseren. Ze dringt erop aan dat de opleiding de nodige zorg besteedt aan het samenstellen van een

kernteam van hoogleraren van de drie, bij de opleiding betrokken, instellingen. Het programma is immers, ook na de bijstelling naar een meer realistisch aspiratieniveau, nog steeds een ambitieus programma met een heel eigen didactische formule. Het is daarom volgens de commissie aangewezen dat de nodige zorg wordt besteed aan het samenstellen van een 'core faculty' die deze formule bewaakt, de kwaliteit van het programma borgt en die zich in alle opzichten verantwoordelijk voelt voor het programma, ook waar het er bijv. op aankomt docenten (blijvend) te motiveren. Van de kant van de betrokken besturen alsook de programmaverantwoordelijken werd het belang van een dergelijke 'core faculty' onderkend en werd toegezegd dat de opleiding zal trachten om zo spoedig mogelijk tegemoet te komen aan de aanbevelingen van de commissie.

De commissie heeft gestipuleerd dat de aanvragende instellingen hun uiterste best zullen doen om op afzienbare termijn (gedacht werd aan maximaal twee jaar) een team van 'trekkers' als hier bedoeld te vormen.

Op het vlak van de **voorzieningen** voorziet de commissie geen problemen. De campus Diepenbeek, op dit moment, en de nieuwbouwplannen voor de campus Hasselt in de toekomst bieden alle benodigde voorzieningen om de voorgedragen opleiding gebouwendijk en onderwijstechnisch te kunnen realiseren. De op dit moment ten dienste staande onderwijsvoorzieningen en leermiddelen zijn van toereikende tot goede kwaliteit. Blijkens het plan van eisen zal dat zeker ook voor de nieuwe huisvesting in de campus Hasselt gelden.

Het voorziene **systeem van interne kwaliteitszorg** dat op de voorgedragen opleiding van toepassing zal zijn, is dat wat nu ook al bij andere opleidingen aan de UHasselt wordt gehanteerd. Dat systeem is van bewezen functionaliteit en zal, naar het oordeel van de commissie, ook nuttig en toereikend blijken te zijn voor de voorgedragen bacheloropleiding. De aanvragende instellingen zouden er goed aan doen om ook aan alumni in dat systeem een structurele en/of institutionele plaats toe te kennen, en die van het beroepenveld nog wat meer statuut te geven.

De condities voor **continuïteit** zijn aanwezig, zowel wat de afstudeergarantie als wat de investeringen en de financiële voorzieningen betreft. Er is een duidelijk engagement vanuit de Vlaamse regering als vanuit de samenwerkende partners om de opleiding tot stand te brengen en daarvoor de nodige middelen te fournieren.

Samenvattend is de commissie van oordeel dat - gelet op de positieve waarderings waarop zij ten aanzien van de verschillende onderwerpen, die het Toetsingskader ter beoordeling aanreikt, uitkomt - de voorgedragen Bachelor in de rechten van de tUL en de KU Leuven voor erkenning in aanmerking komt.

De NVAO heeft vastgesteld:

- 1. dat de werkwijze van de commissie bij de beoordeling van de aanvraag Toets nieuwe opleiding van de tUL en de KU Leuven voor de opleiding Bachelor in de rechten (academisch gerichte bachelor) zorgvuldig en gedegen is geweest. De gevolgde werkwijze en procedure alsmede geraadpleegde informatiebronnen zijn helder en nauwkeurig geformuleerd en vermeld;*

2. *dat de commissie haar oordeel heeft opgesteld en onderbouwd overeenkomstig het toepasselijke Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO en de daarbij behorende beslisregels heeft gevolgd. Op het niveau van de facetten zijn de analyses van het panel duidelijk en consistent, en ze leiden tot heldere conclusies. Op het niveau van de onderwerpen zijn de oordelen over de facetten op juiste en zorgvuldige wijze afgewogen en neergelegd in heldere conclusies.*

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat het adviesrapport over de voorliggende opleiding zorgvuldig en gedegen tot stand is gekomen en dat het eindoordeel deugdelijk is gemotiveerd.

De NVAO meent in redelijkheid uit de aanvraag te kunnen opmaken dat de nieuwe opleiding de toets inzake de aanwezigheid van voldoende generieke kwaliteitswaarborgen met goed gevolg zal kunnen doorstaan (art. 62, §7 van het Structuurdecreet). Er zijn potentieel voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden in de nieuwe opleiding.

Besluit van de NVAO

betreffende de toetsing van de opleiding Bachelor in de rechten (academisch gerichte bachelor) van de tUL en de KU Leuven.

*De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :*

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt besloten tot de positieve beoordeling van de aanvraag toets nieuwe opleiding "Bachelor in de rechten (academisch gerichte bachelor)" van de tUL en de KU Leuven op grond van de redenen aangegeven in het toetsingsrapport. Het betreft een opleiding zonder afstudeerrichtingen.

Den Haag, 7 mei 2007

Namens de NVAO ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding "Bachelor in de rechten (academisch gerichte bachelor)" van de tUL en de KU Leuven,

*Leendert Klaassen
(bestuurder)*

*Anja Detant
(procescoördinator)*

2 Inleiding en verantwoording

2.1 Inleiding en verantwoording

Bij brief van 19 maart 2007 is door de besturen² van de UHasselt, de transnationale Universiteit Limburg (tUL) en de KU Leuven bij de Nederlands - Vlaamse Accreditatieorganisatie een aanvraag 'Toets nieuwe opleidingen' als bedoeld in titel I, hoofdstuk 3, afdeling 2, onderafdeling 3 van het Decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (hierna structuurdecreet) (B.S. 14.08.2003), voor de opleiding 'Bachelor in de rechten' (academisch gerichte bachelor) ingediend. Bij deze aanvraag werd een uitgebreid informatiedossier gevoegd. De NVAO heeft deze aanvraag ontvangen op 20 maart 2007.

2.2 Samenstelling commissie

De NVAO heeft voor de beoordeling van de aanvraag een commissie van deskundigen samengesteld.

Voorzitter:

- Prof. dr. G.J.M. van Wissen, hoogleraar Vergelijkend staatsrecht aan de Universiteit van Amsterdam (UvA)

Werkende leden:

- Prof. dr. R. Van den Bergh, hoogleraar Rechtseconomie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR);

- Dr. F. Tulkens, advocaat bij het kantoor Nauta Dutilh, te Brussel, en docent aan de Facultés Universitaires Saint-Louis aldaar.

Mr. dr. Th.L. Bellekom van adviesbureau Ars Docendi te Wassenaar (NL), extern secretaris.

Vanuit de NVAO wordt deze Commissie ondersteund door Anja Detant, beleidsmedewerker.

Door de aanstelling van deze personen waren de volgende deskundigheden in de schoot van de commissie verenigd:

- domeindeskundigheid in vakdiscipline en afnemend veld: dr. F. Tulkens*
- onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek: alle commissieleden*
- evaluatiedeskundigheid: idem alle commissieleden.*

---

² De aanvraag was ondertekend door de rectores van de UHasselt, de KU Leuven en de tUL, en medeondertekend door de voorzitters van resp. de Raad van Bestuur van de KU Leuven en van de Colleges van Bestuur van de UM en de tUL.

2.3 Werkwijze commissie

De beoordeling werd verricht aan de hand van het 'Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen', zoals vastgesteld door het bestuur van de NVAO op 14 februari 2005 en bekrachtigd door de Vlaamse regering.

Een eerste werkvergadering van de commissie vond plaats op 26 maart 2007 tussen de voorzitter en de proces-coördinator om te inventariseren welke vragen en vraagpunten zich op het eerste gezicht aandienen bij lezing van het door de aanvragende instellingen ingediende aanvraagdossier. Omdat de tijd die de commissie na haar samenstelling restte om te rapporteren vrij beperkt was, heeft de commissie gemeend te moeten afzien van een vooroverleg in voltallige samenstelling, alsook van een schriftelijke informatieve voorronde met de aanvragende instellingen. Ook redenen van logistieke aard hebben een niet onbelangrijke rol gespeeld bij het nemen van dat besluit.

Door de projectcoördinator is van dit overleg met de voorzitter een verslag opgesteld in de vorm van een lijst van vragen die bij gelegenheid van het locatiebezoek op 5 april 2007 aan de aanvragende instellingen zouden kunnen worden gesteld. Die lijst van vragen is aan alle commissieleden en de (externe) secretaris, een week voor het locatiebezoek, digitaal toegestuurd en is op 4 april - de dag voorafgaande aan de site visit - ook nog in geprinte versie aan de leden uitgereikt ter gelegenheid van het voorberaad dat door de commissie in voltallige samenstelling in Hasselt (hotel Holiday Inn) is gehouden. In dit voorberaad dat van 16.30 tot 19.45 uur heeft geduurd is de vragenlijst - zoals die was samengesteld in samenspraak tussen voorzitter en projectcoördinator - doorgenomen en als leidraad vastgesteld voor de te houden gesprekken met de verschillende delegaties van de aanvragende instellingen, de dag erna. Tijdens het beraad zijn op onderdelen ook nog wat aanvullende vragen en vraagpunten geformuleerd. Afgesproken is daarbij dat de voorzitter bij de bevraging steeds het initiatief zou nemen, met de mogelijkheid van nadere bevraging door de andere commissieleden.

Het locatiebezoek vond plaats op 5 april 2007. Het totaal aan beschikbare gegevens werd verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport. Dat werd ter beoordeling gestuurd naar alle commissieleden op 30 april 2007. De feedback werd nadien verwerkt en het resultaat opnieuw ter beoordeling aan de commissieleden gestuurd. Het definitieve adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 3 mei 2007.

De commissie heeft alle verkregen informatie besproken, kritisch beoordeeld aan de hand van het beoordelingskader van de 'Toets Nieuwe opleidingen' en de daarin vermelde onderwerpen, facetten en criteria. Per facet is een oordeel gegeven. Op basis van de beoordelingen per facet werd per onderwerp eveneens een globale beoordeling gegeven.

De commissie heeft deze conclusies in volledige onafhankelijkheid gevormd.

2.4 Totstandkoming domeinspecifiek referentiekader

De voorgedragen Bachelor in de rechten is, conform decretale bepalingen, ingericht naar het in België algemeen gebruikelijke referentiekader voor bachelors in het domein van de rechtswetenschappen. Dat wil zeggen dat de bacheloropleiding gericht is op de algemene vorming en de verwerving van academische kennis en competenties die de basis vormen voor het kunnen behalen van de mastergraad.

Hoewel dus primordiaal niet als een arbeidsmarktgerichte opleiding opgezet, wordt een beperkte uitstroom naar het professionele veld niet uitgesloten. Een en ander heeft, in de woorden van de aanvragende instellingen: “[...] tot gevolg dat de eindtermen van de bacheloropleiding vooral gericht zijn op aansluiting met de begintermen van de masteropleiding. Het is de masteropleiding die de uitstroom naar het klassieke juridische beroepenveld mogelijk maakt. Precies daarom is, wat deze bacheloropleiding betreft, voorzien in naadloze doorstroming naar zowel de nog op te richten masteropleiding in de rechten van de tUL, als de betreffende masteropleiding van de KU Leuven, zodat het voldoen aan de begintermen daarvan gewaarborgd wordt.”

Daarnaast is instroom gegarandeerd naar verschillende masteropleidingen in de rechten van de UM, aldus de aanvragende instellingen.

Over de inrichting van het programma met het oog op de beoogde uitstroom naar het Belgische juridische beroepenveld wordt in de aanvraag nog benadrukt dat: “[...]precies omwille van de naadloze doorstroming naar onder meer de Leuvense masteropleiding en de daardoor mogelijk gemaakte uitstroom naar het Belgische juridische beroepenveld, wordt in de juridische opleidingsonderdelen van deze bacheloropleiding een aanzienlijk pakket beginselen van Belgisch recht gewaarborgd, meer bepaald tenminste 80 studiepunten, hetgeen overeenkomt met het aandeel ‘Belgisch recht’ in de Leuvense bacheloropleiding (zij het ook daar internationaal en Europees gecontextualiseerd). Het aantal studiepunten van de overeenstemmende opleidingsonderdelen is dan ook zo begroot dat zij, ongeacht hun bijkomende rechtsvergelijkende en Europese inbedding, diezelfde grondige inwijding in het Belgisch recht mogelijk maken. Het is dan ook de combinatie van de bacheloropleiding met een daaropvolgende masteropleiding (althans wat de masteropleidingen aan de Vlaamse instellingen betreft) die garandeert dat afgestudeerden zowel in de zogenoemde togaberoepen (rechter, ambtenaar van het openbaar ministerie, auditeur, griffier, parketjurist, referendaris, advocaat, gerechtsdeurwaarder) (“civiel effect”) als in de overige juridische beroepen (als bedrijfsjuristen, ambtenaren) tewerkgesteld kunnen worden.”

Het nieuwe en eigenstandige dat de aanvragers, als samenwerkende partners, in het domeinspecifieke referentiekader voor de voorgedragen bacheloropleiding inbrengen zijn de Europese en rechtsvergelijkende dimensie van waaruit het curriculum mede is opgezet.

Die dimensies zijn naar het oordeel van de commissie voor een domeinspecifiek referentiekader van een rechten-bachelor op zichzelf wel verdedigbaar, als dat in gepaste mate gebeurt en voor zover nodig voor het leerdoel dat nationaal recht vaak begrepen moet worden als de resultante van rechtsvormingsprocessen waar internationaal en buitenlands recht mede hun invloed op hebben doen gelden. Zie voor het standpunt van de commissie daaromtrent onder facet 1.1 en de samenvattende conclusie in hoofdstuk 1.

Met referentie aan dat standpunt verklaart de commissie zich akkoord met het referentiekader dat door de samenwerkende partners is gehanteerd voor de ontwikkeling van de voorgedragen bachelor.

2.5 Overwegingen NVAO omtrent werkwijze commissie

De NVAO heeft vastgesteld:

- dat de werkwijze van de commissie bij de beoordeling van de aanvraag Toets nieuwe opleiding van de “Bachelor in de rechten (academisch gerichte bachelor)” van de tUL en de KU Leuven zorgvuldig en gedegen is geweest. De voorzitter heeft samen met de procescoördinator het vooroverleg van de voltallige commissie grondig voorbereid. De commissie heeft in het vooroverleg de vraagpunten die tijdens het locatiebezoek uitgeklaard moesten worden, in detail bediscussieerd evenals de werkwijze die bij de gesprekken gevolgd zou worden. De gevolgde werkwijze en procedure alsmede geraadpleegde informatiebronnen zijn helder en nauwkeurig geformuleerd en vermeld;*
- dat de commissie haar oordeel heeft opgesteld en onderbouwd overeenkomstig het toepasselijke toetsingskader en de daarbij behorende beslisregels heeft gevolgd. Op het niveau van de facetten zijn de analyses van de commissie duidelijk en consistent, en ze leiden tot heldere conclusies. Op het niveau van de onderwerpen zijn de oordelen over de facetten op juiste en zorgvuldige wijze afgewogen en neergelegd in heldere conclusies.*
- dat de commissie hiertoe op een zorgvuldige wijze een domeinspecifiek referentiekader heeft vastgesteld;*
- dat het kwaliteitsoordeel bij de toetsing mede gebaseerd is op een vergelijking met verwante andere opleidingen en internationaal geaccepteerde criteria voor opleidingen in het desbetreffende domein.*
- dat de commissie in haar advies een aantal kritische kanttekeningen heeft opgenomen. De NVAO onderschrijft deze en brengt deze onder de aandacht van de opleiding.*

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat het advies over de voorliggende opleiding zorgvuldig en gedegen tot stand is gekomen, en dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd.

3 Beschrijving van de opleiding

Administratieve gegevens betreffende de instelling en de aangevraagde opleiding de instelling³ die de nieuwe opleiding aanvraagt en de vestiging(en) waar de opleiding zal worden aangeboden in geval van erkenning

- naam van de samenwerkende instellingen: *transnationale Universiteit Limburg (tUL) en Katholieke Universiteit Leuven*
- adres van de penvoerende instelling: *UHasselt, campus Diepenbeek, Agoralaan - Gebouw D, 3590 Diepenbeek*
- aard van de instellingen: *ambtshalve geregistreerd*
- vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden: *in hoofdzaak in Hasselt, campus Diepenbeek; deels ook in Maastricht*
- de naam van de voorgestelde opleiding: *Bachelor in de rechten*
- in voorkomend geval de afstudeerrichtingen: *n.v.t.*
- de onderwijstaal gebruikt in de voorgestelde opleiding: *Nederlands*
- niveau en oriëntatie: *Academisch gerichte bacheloropleiding*
- het studiegebied of (delen van) studiegebieden: *Rechten, notariaat en criminologische wetenschappen*
- nieuwe opleiding voor Vlaanderen: *neen*
- nieuwe opleiding enkel voor de instelling: *ja*
- de studieomvang van de voorgestelde opleiding uitgedrukt in studiepunten: *180 ECTS*
- de graad waartoe de voorgestelde opleiding leidt, de kwalificatie van de graad en in voorkomend geval de specificatie van de graad: *bachelor in de rechten*
- in voorkomend geval de titel die houders van de graad van deze voorgestelde opleiding kunnen voeren: *niet bekend*
- het academiejaar waarin de opleiding in geval van erkenning voor het eerst zal worden aangeboden: *academiejaar 2008-2009*
- het positief advies van de associatie waarvan de instelling desgevallend lid is: *ja, positief advies van de AUHL (Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg) en positief advies Associatie KU Leuven*
- in voorkomend geval het positief oordeel over de macrodoelmatigheid: *ja, bij besluit van de Vlaamse regering van 22 september 2006 (VR/PV/2006/35-punt 34)*

---

³ In geval meerdere instellingen bij de nieuwe opleiding zullen betrokken worden, worden de gegevens van alle instellingen vermeld.

4 Beoordeling per onderwerp en facet

Beschrijving van de toetsing door de NVAO van de ingediende aanvraag aan de hand van de 6 onderwerpen en de facetten uit het Toetsingskader.

4.1 Doelstellingen opleiding

Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.1 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.2 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel onderwerp 1: Doelstellingen opleiding

De facetten 'Niveau en oriëntatie' en 'Domeinspecifieke eisen' heeft de commissie beide als voldoende gekwalificeerd. Daarmee krijgt het onderwerp 'Doelstellingen' in zijn geheel een voldoende waardering.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de commissie voor de score 'voldoende' van het onderwerp 'doelstellingen opleiding'.

Conclusie NVAO: De NVAO beoordeelt het onderwerp Doelstellingen als voldoende.

4.2 Programma

Facet 2.1. Eisen professionele / academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.1 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.2. Relatie tussen doelstelling en programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.2 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.3. Samenhang programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.3 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.4. Studielast

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.4 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.5 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.6. Studieomvang

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.6 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.7. Masterproef

nvt

Samenvattend oordeel onderwerp 2: Programma

De facetten 'eisen hbo', 'relatie tussen doelstellingen en programma', 'samenhang programma', 'instroom', en 'duur' beoordeelt het panel als voldoende. Daarmee krijgt het onderwerp 2 'Programma' als geheel een positieve beoordeling.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de commissie voor de score 'voldoende' van het onderwerp 'doelstellingen opleiding'.

Conclusie NVAO: De NVAO beoordeelt het onderwerp Programma als voldoende.

4.3 Inzet personeel

Facet 3.1. Eisen professionele/academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.1 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.2. Kwantiteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.2 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.3. Kwaliteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.3 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel onderwerp 3: Inzet personeel

De facetten 'eisen hbo', 'kwantiteit personeel' en 'kwaliteit personeel' beoordeelt het panel als voldoende. Daarmee krijgt het onderwerp 3 'Inzet personeel' als geheel een positieve beoordeling.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de commissie voor de score 'voldoende' van het onderwerp 'doelstellingen opleiding'.

Conclusie NVAO: De NVAO beoordeelt het onderwerp Inzet Personeel als voldoende.

4.4 Voorzieningen

Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.1 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 4.2. Studiebegeleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.2 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel onderwerp 4: Voorzieningen

De materiële voorzieningen en de studiebegeleiding beoordeelt het panel als voldoende.

Daarmee krijgt het onderwerp 4 'Voorzieningen' als geheel een positieve beoordeling.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de commissie voor de score 'voldoende' van het onderwerp 'doelstellingen opleiding'.

Conclusie NVAO: De NVAO beoordeelt het onderwerp Voorzieningen als voldoende.

4.5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1. Systematische aanpak

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.1 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.2. Betrokkenheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.2 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg

De commissie heeft de facetten 'Systematische aanpak' en 'Betrokkenheid medewerkers etc.' als voldoende gekwalificeerd, daarmee krijgt het onderwerp 'Interne kwaliteitszorg' in zijn geheel een voldoende waardering.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de commissie voor de score 'voldoende' van het onderwerp 'doelstellingen opleiding'.

Conclusie NVAO: De NVAO beoordeelt het onderwerp Interne Kwaliteitszorg als voldoende.

4.6 Continuïteit

Facet 6.1. Afstudeergarantie

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.1 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 6.2. Investerings

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.2 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 6.3. Financiële voorzieningen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de commissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.3 in het adviesrapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel onderwerp 6: Conditie voor continuïteit

De commissie heeft de facetten 'Afstudeergarantie', 'Investerings' en 'Financiële voorzieningen' als voldoende gekwalificeerd, daarmee krijgt het onderwerp 'Conditie voor continuïteit' in zijn geheel een voldoende waardering.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de commissie voor de score 'voldoende' van het onderwerp 'doelstellingen opleiding'.

Conclusie NVAO: De NVAO beoordeelt het onderwerp Conditie voor Continuïteit als voldoende.

5 Overzicht oordelen NVAO

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van NVAO weer.

Onderwerp	oordeel	facet	oordeel
1 Doelstellingen	V	1.1 niveau en oriëntatie	V
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	V
2 Programma	V	2.1 eisen gerichtheid	V
		2.2 relatie doelstellingen - programma	V
		2.3 samenhang programma	V
		2.4 studielast	V
		2.5 toelatingsvoorwaarden	V
		2.6 studieomvang	V
		2.7 masterproef ⁴	NVT
3 Inzet personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	V
		3.2 kwantiteit	V
		3.3 kwaliteit	V
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	V
		4.2 studiebegeleiding	V
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 systematische aanpak	V
		5.2 betrokkenheid	V
6 Continuïteit	V	6.1 afstudeergarantie	V
		6.2 investeringen	V
		6.3 financiële voorzieningen	V

Eindoordeel: positief

⁴ Enkel voor masteropleidingen

Opmerkingen en bezwaren van instelling

Conform de bepalingen vermeld in de handleiding TNO kan een instelling opmerkingen en bezwaren formuleren op het ontwerp van toetsingsrapport.

Technische opmerkingen

Het instellingsbestuur kan steeds technische opmerkingen over dit ontwerp van toetsingsrapport overmaken, in welke vorm ook.

Bezwaren

Het instellingsbestuur beschikt over een (niet-verlengbare) vervaltermijn van tien kalenderdagen om bezwaren over dit ontwerp te formuleren. De vervaltermijn gaat in de dag na deze van ontvangst van het ontwerp. Indien binnen deze termijn geen bezwaren worden bezorgd, stelt de NVAO het ontwerp van toetsingsrapport onmiddellijk definitief vast.

Bezwaren worden in een antwoordnota aan de NVAO bezorgd. Het instellingsbestuur kan aan de antwoordnota de stukken toevoegen die het relevant acht. De stukken zijn gebundeld en worden op een inventaris ingeschreven.

In de antwoordnota wordt een voldoende en duidelijke omschrijving gegeven van de volgende elementen :

- de geschonden geachte regel of behoorlijkheidsnorm ;
- de wijze waarop die regel of behoorlijkheidsnorm naar het oordeel van het instellingsbestuur door het ontwerp geschonden wordt.

Het instellingsbestuur heeft het recht om zich bij de bezwaarprocedure te laten bijstaan of vertegenwoordigen door een raadsman.

Elke vertrouwenspersoon kan optreden als raadsman.

De NVAO kan van een raadsman een schriftelijke machtiging verlangen, behoudens in het geval deze raadsman ingeschreven is als advocaat of als advocaat-stagiair.

De procedurele behandeling van de bezwaren wordt omschreven in randnr. 5.9.3 van de Handleiding toets nieuwe opleiding Vlaamse Gemeenschap (p. 17). Dat randnummer is een vertaling en verduidelijking van de bepalingen van Hoofdstuk VI van het Reglement "tot bepaling van bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en toets nieuwe opleiding ten aanzien van opleidingen in de Vlaamse Gemeenschap" (www.nvao.net).

Bijlage 1 : Samenstelling commissie

Voorzitter:

Prof. dr. G.J.M. van Wissen. De heer van Wissen is hoogleraar Vergelijkend staatsrecht aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam. Hij is sinds 1998 directeur van het Amsterdams Instituut voor Rechtsgeleerd Onderwijs (AIRO), dat onderwijs verzorgt in drie bachelor- en acht masteropleidingen van de faculteit. Hij is tevens portefeuillehouder onderwijs in het bestuurlijk Overleg (faculteitsbestuur) en vice-decaan.

Werkend lid 1:

Prof. dr. R. Van den Bergh. De heer Van den Bergh is als hoogleraar Rechtseconomie (Law and Economics) verbonden aan het Rotterdam Institute of Law and Economics (RILE), binnen de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij is vele jaren voorzitter geweest van de European Association of Law and Economics (EALE) en fungeert op dit moment onder meer als coördinator van het European Master Programme in Law and Economics, een samenwerkingsverband van vijftien partner-universiteiten in Europa en daarbuiten. Voor zijn aanstelling in Rotterdam is de heer Van den Bergh in verschillende hoedanigheden (als die van assistant-professor, associate professor, research fellow, gewoon hoogleraar en visiting professor) verbonden geweest aan een uiteenlopend aantal universitaire instellingen, zoals het Rijksuniversitair Centrum Antwerpen (RUCA), de Katholieke Universiteit Brussel, de Yale Law School, Oslo's Center for Advanced Studies, de Universiteit Utrecht, de Universiteit van Aix-Marseille III en het Institut für Recht und Ökonomik (Universiteit van Hamburg). De heer Van den Bergh heeft uitgebreid gepubliceerd in internationale tijdschriften en boeken over diverse onderwerpen binnen de rechtseconomie, variërend van mededingingsrecht tot contractenrecht, aansprakelijkheidsrecht en verzekeringen.

Werkend lid 2:

Dr. F. Tulkens. De heer Tulkens is advocaat bij het kantoor Nauta Dutilh, te Brussel. Daarnaast is hij als docent verbonden aan de Facultés Universitaires Saint-Louis, te Brussel, met ondermeer onderwijsopdrachten in het (Belgische) constitutionele en bestuursrecht, het milieurecht en (werkcolleges) hedendaagse rechtstheorie. De heer Tulkens heeft vele publicaties op die onderscheiden rechtsgebieden op zijn naam staan en maakt deel uit van een drietal tijdschriftredacties, te weten van 'Journal des Tribunaux', 'Revue Aménagement- Environnement' en 'Revue belge de droit constitutionnel'.

Alle commissieleden hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend, welke in het bezit is van de NVAO

Externe secretaris:

Mr. dr. Th. L. Bellekom, directeur adviesbureau Ars Docendi, Wassenaar(NL). Is naast zijn (advies)werkzaamheden ten behoeve van de NVAO onder meer ook actief als rechter-plaatsvervanger in de rechtbank Den Haag en was van 1974 tot 2003 als universitair hoofddocent Staats- en bestuursrecht verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden.

Procescoördinator:

Mevr. A. Detant, beleidsmedewerker NVAO

Datum samenstelling commissie: 27 maart 2007

Datum aanstelling secretaris: 27 maart 2007

Bijzondere elementen betreffende de samenstelling⁵: geen

Alle commissieleden hebben een onafhankelijkheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

---

⁵ a) heeft een lid zich uit de commissie teruggetrokken op grond van art.10, tweede lid van het Reglement van de NVAO "tot bepaling van methodologische regelen voor de uitvoering van de toets nieuwe opleiding ten aanzien van hogeronderwijsopleidingen in de Vlaamse gemeenschap"?
b) Is een lid gewraakt op grond van art.11 van het onder a) bedoelde Reglement?
c) Is een lid in de loop van het beoordelingsproces weggefallen? Werd dit lid vervangen op grond van art.12 van het onder a) bedoelde Reglement?

Het ontwerp van toetsingsrapport is tot stand gekomen op basis van een adviesrapport in opdracht van de NVAO met het oog op toetsing van de nieuwe opleiding 'Bachelor in de Rechten' (academisch gerichte bachelor) van de samenwerkende universiteiten transnationale Universiteit Limburg (tUL) en de Katholieke Universiteit Leuven.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 30
F 31 70 312 23 01
E info@nvaio.net
W www.nvaio.net

Aanvraagnummer #2151